

Introduktion til Grammatisk opmærksomhed og korrektur

Når eleverne har et godt overblik over sprogets og grammatikkens muligheder og udfordringer, nærmer de sig det step, hvor det er de mange små detaljer i sproget, de ønsker at få styr på. Det er naturligvis ikke et skarpt hjørne, men en opmærksomhed og en undren, der kommer gradvis. I dette kapitel er en lang række af de sproglige områder, der kræver særlig opmærksomhed, samlet. Det er ikke mindst de mange forvekslingsmuligheder, vi har i det danske sprog. Områderne gennemgås med korte introduktioner og huskeregler, der præsenteres eksempler på anvendelsen og desuden opgaver, som eleverne kan øve sig på. Men det er naturligvis allervigtigst, at disse regler og anvendelsesmuligheder inddrages i elevernes egne tekster undervejs i danskundervisningen.

Kapitlets mange dele kan - og bør fungere som et opslagsværk. Det signaleres også i den oplistning af konkrete mål for kapitlet, der følger efter det overordnede mål.

MÅL for eleverne

Du skal lære om regler for ords bøjning og endelser, stavning af svære ord og fremmedord, ord der kan forveksles, regler for, hvornår et stedord skal skrives med stort, brug af konsonanter og brug af særlige tegn som apostrof og anførselstegn og meget mere.

Ved at blive opmærksom på grammatik og kendskab til problemord og -områder kan du blive bedre til at læse korrektur på dine egne og andres tekster.

Du skal lære

- R-problemer ved navneord
- R-problemer ved udsagnsord
- Fremmedord
- Endelserne -ene eller -ende
- Ligger eller lægger
- Synes eller syntes
- Vågner eller vækker
- Lykkes eller lykkedes
- Sidder eller sætter
- Springer eller sprænger
- Hængte eller hang
- Vidst eller vist
- Får eller for)
- Nogen eller nogle
- I med stort om personer + De, Dem, Deres
- Hans, hendes eller sin
- Enkelt eller dobbelt konsonant

- Yndling eller yngling
- At eller og
- Ad eller af
- Nødt til
- Hvis eller vis
- A eller æ
- Brug af apostrof
- Brug af anførselstegn
- Korrektur – find fejl

Tekster til grammatisk opmærksomhed og korrektur

Der er udvalgt en lang række autentiske tekster til at demonstrere og udfolde de mange sproglige områder. Mange forskellige genrer er repræsenteret, og teksterne kan med fordel anvendes i det øvrige danskarbejde.

Vi anbefaler, at teksterne bliver læst i deres helhed, men de sproglige eksempler kan stå alene, uden at hele teksten bliver læst.

De seks svaner (Grimms eventyr)

Grimms samlede eventyr består af 211 folkeeventyr, som udkom i Danmark i 1821. De er samlet, bearbejdet og udgivet af brødrene Grimm, 1812-1815. Brødrene, Jacob og Wilhelm, var tyske sprogforskere.

De seks svaner handler om en konge, hvis 6 sønner bliver forvandlet til 6 svaner af en ond stedmor. Kongens datter, som han bliver gift med, frelser sine brødre. Hendes egne 3 børn, som kongens onde mor har stjålet, bliver også reddet.

Teksten bliver brugt til at vise forskellen på -ene og -ende.

Forskere skal udvikle klog computer i Lyngby (Ritzau, Børsen)

Artiklen handler om at bygge en ny kvantecomputer i et nyt forskningslaboratorie i Lyngby.

Teksten bliver brugt til at vise brugen af ordet *sprænger*.

Det er ganske vist (H.C. Andersen)

Et kunsteventyr, som handler om en fjer, der bliver til 5 høns.

Eventyret bliver brugt til at vise brugen af tillægsordet *vist*.

Hullet (Molbohistorie genfortalt af Rasmus Toggerbo)

Historien handler om nogle molboer, som skal grave en brønd. De får problemer med at komme af med jorden.

Teksten bruges til at vise forskellen på ordene *får* og *for*.

Har du undret dig i dag? (Jyllands-Posten, annoncetillæg, oktober 2018)

Annoncen er en reklame for Jyllands-Posten. Læseren skal undre sig og stille spørgsmål, og avisen skal hjælpe læseren med at finde svar.

Teksten bliver brugt til at vise brugen af ordet *nogle*.

Hvilket abonnement til Weekendavisen passer Dem bedst? (Weekendavisen, Berlingske media A/S)

Reklame for at tegne abonnement på Weekendavisen.

Teksten bruges til at vise brugen af De, Dem og Deres.

Læsning er godt for fantasien (Børneavisen 11.9.2018, Simon Thinggaard Hjortkjær)

Artiklen handler om, hvad YouTuberne, Robin og Samrita mener om læsning, om en børneavis og om at udgive børnebøger.

Teksten bruges til at vise brugen af ordet *l*.

Tidsskifte (Faktisk 14.9.2018, Leksikort nyt, Louise Fogh Hansen)

Tidsskifte handler om sommertid.

Teksten bruges til at vise ord med dobbelt konsonant.

Kirkeklokken (Molbohistorie genfortalt af Rasmus Toggerbo)

Historien handler om, at nogle molboere gemmer en kirkeklokke for fjenden, men de ved ikke, hvordan de selv skal finde den igen.

Teksten bruges til at vise brugen af *at* og *og*.

Fyrtøjet (H.C. Andersen)

Et kunsteventyr, der handler om en soldat, en heks, 3 store hunde, en masse penge, et fyrtøj og en prinsesse.

Eventyret bruges til at vise brugen af *ad* og *af*.

Danske bjerge (Danskebjerge.dk, Jacob)

På hjemmesiden danskebjerge.dk kan du læse om de højeste punkter i Danmark og de steder, hvor der er de mest krævende trapper.

Teksten bruges til at vise brugen af *ad*.

Progression

Der kan ikke anbefales en bestemt progression for arbejdet i dette kapitel. Den bedste tilgang er, at I i klassen tager forskellige sproglige og grammatiske problemstillinger op, og at eleverne så enkeltvis eller i pararbejde undersøger løsninger ved hjælp af sitets introduktioner og eksempler. Her kan du som lærer lade dig inspirere af teksterne, der knyttes til en del af afsnittene, og de kan - i uddrag - være afsæt for jeres arbejde.

Måske kan I bruge de enkelte afsnit som afsæt for "ugens sproglige opmærksomhedsdryp", og eleverne kan på skift præsentere forklaringer og løsninger.

Kapitlets enkelte afsnit kan også anvendes i forbindelse med respons til eleverne på deres skriftlige produkter. Her vil der blive tale om den individuelle undersøgelse og træning af specifikke sproglige usikkerhedsområder.

Begreber og fagudtryk

Vi har i hele materialet valgt at anvende både danske og latinske betegnelser – det er muligt for underviseren at skifte visningen, så eleverne ser læremidlet med danske hhv. latinske

grammatikbetegnelser. Desuden anvender vi de nyeste betegnelser for grammatiske udtryk og begreber, således som de er anbefalet af Dansk Sprognævn.